

та осіб без громадянства буде трохи більшою ніж при одержанні хабара і складає 2,37 %. Громадян України серед виявлених в одержанні хабара, відповідно, 97,67 %.

Із загальної кількості виявлених хабарників невеликий відсоток раніше засуджених осіб (1-1,5 %). Це обумовлено, передусім, що основу виявлених хабарників складають хабароодержувачі. А для цього необхідно займати відповідну посаду, яку раніше засуджені особи займати переважно не можуть. Отож, вивчення характеристик осіб-учасників корупційного підкупу у сфері службової діяльності має принципово важливе значення у світлі вироблення більш дієвих заходів його протидії.

Марчук А. І.

*Національний університет «Одеська юридична академія»
асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права*

ВТОРИННА КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ЗА КРИТЕРІЄМ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Вторинна класифікація засуджених є необхідним елементом системи класифікації, яка продовжує вивчати особистість злочинця у період перебування його в установі виконання покарання, формує однотипні соціальні групи для спільного освоєння засудженими інструментів ресоціалізації та виправлення, спрямована на виявлення засуджених, які за своїми кримінологічними ознаками схильні до вчинення злочинів під час відбування покарання.

На сучасному етапі можна спостерігати відродження концепції «соціального захисту», основи якої було сформульовано ще у XIX столітті представниками антропологічної школи (Ч. Ломброзо, Е. Феррі, Р. Гарофало, Д. Дріль). Ця школа розглядала злочин, як прояв хворобливого, тобто небезпечного стану особи, що в багатьох випадках був зумовлений психічними аномаліями засуджених до позбавлення волі. Внаслідок цього в багатьох країнах на законодавчому рівні прийняті рішення про формування груп засуджених за критерієм психічного здоров'я. Ці групи засуджених осіб, ізольовані від загальної маси і відбувають покарання в так званих «громадських медико-юридичних центрах».

Зазначимо, що міжнародні документи рекомендують відокремлювати осіб, які страждають на розумові хвороби або стан розумового здоров'я яких несумісний з тюремним ув'язненням (Європейські тюремні правила).

Українська пенітенціарна практика свідчить про збільшення засуджених осіб, які мають психічні відхилення та відбувають покарання у кримінально-виконавчих установах: від 3, 8 тис – у 2011 році до 4,3 тис – у 2012. Проаналізувавши діяльність психологічної служби Чорноморської виправної колонії Державної пенітенціарної служби України в Одеській області (№ 74) за грудень 2010 року, вдалося з'ясувати, що 14 % засудже-

них, які перебувають на професійному обліку – це особи з психічними аномаліями.

Проведене нами анкетування засуджених щодо сумісного проживання засуджених, виявило, що спільним для усіх засуджених, не залежно від статі та рівня безпеки колонії є те, що вони хотіли б уникнути сумісного проживання з особами, які схильні до вживання наркотичних засобів, особами, які страждають на психічні захворювання.

Засуджені, які мають психічні аномалії володіють рядом особливостей, що дозволяє говорити про особливий їх тип – особу злочинця з психічними аномаліями, які істотно змінюють мотиваційну сферу людини, її емоційні відносини, потреби і ціннісні орієнтації, впливають на мислення. Такі особи відрізняються низькою суттєвих соціально-демографічних, соціально-рольових, кримінально-правових та психологічних особливостей. Психічні аномалії приводять до відхилень у поведінці засуджених а також складнощів адаптації особи в місцях позбавлення волі. Найбільш розповсюдженими видами психічних аномалій серед осіб, які вчинили насильницькі злочини, сьогодні є: хронічний алкоголізм – такі особи становлять 34,0 % злочинців, психопатія – 20,7 % осіб; олігофренія – 16,0 %; наркоманія – 13,3 %; органічне ураження головного мозку – 11,3 %; статеві розлади (розлади особистості) – 2 %; педагогічна занедбаність – 1,3 %; епілепсія – 0,67 %; манакально-депресивний психоз – 0,67 %.

(О. О. Ходимчук Психічні аномалії: кримінологічний аспект. 2005, с. 10). Ці засуджені, частіше вчиняють убивства в кримінально-виконавчих установах, самогубства, втечі, не працюють, грубо порушують режим відбування покарання, тобто стан психічних аномалій виступає каталізатором небезпечної кримінальної поведінки останніх. Крім того, найбільш високий рівень рецидиву у осіб з психічними аномаліями, які вчинили насильницькі злочини. Деякі вчені відмічають кореляційні зв'язки між вчиненням повторного злочину та наявністю психічних аномалій. Так, майже в 53 % рецидивістів, стосовно яких проводилось відповідне експертне дослідження констатовані ті чи інші розлади психічної діяльності, які не виключали осудності. (В. С. Батиргарєєва Рецидивна злочинність в Україні: соціально-правові та кримінологічні проблеми. 2009, с. 311). Цей дослідницький масив в основному склали особи, засуджені за насильницькі та корисливо-насильницькі злочини. Очевидно, що відсоток таких рецидивістів, засуджених за злочини, пов'язані із вживанням психоактивних речовин, ще вищий, оскільки спостерігається збільшення кількості засуджених, схильних до вживання наркотичних засобів від 2, 4 тис – у 2011 році до 3 тис. – у 2012.

Однак, потрібно чітко розмежовувати психічні аномалії та деякі психологічні стани засуджених, зумовлених інституційною природою кримінально-виконавчих установ. Умови ізоляції не витримує психологічно більше третини засуджених, які не мали видимих патологій до

засудження. Згідно офіційних даних понад 35 % осіб, які звільняються з колоній, потребують спеціальної психологічної чи психіатричної допомоги. (Колб О. Г. Запобігання злочинності у місцях позбавлення волі. 2005, с. 34).

Таким чином, вищенаведені показники дають змогу сформуванню висновку про необхідність окремого утримання вищезазначених груп засуджених в межах структурних дільниць кримінально-виконавчих установ, виходячи з позицій попередження рецидиву злочину. Оскільки, у цих засуджених психологічні якості й властивості стають однією із внутрішніх причин вчинення ними злочинів та відрізняють їх від загальної маси засуджених. Доцільно закріпити дане положення на законодавчому рівні, доповнивши ч. 2 ст. 96 КВК України таким змістом «Особи, які мають психічні аномалії утримуються в окремих жилих приміщеннях ізольовано від інших засуджених».

Потрібно також враховувати, що відповідні зміни потребують постійних психолого-психіатричних досліджень засуджених. В результаті недостатньої кількості психологів в кримінально-виконавчих установах, а також надмірного навантаження кількості засуджених на одиницю персоналу колонії (417 осіб на одного психолога) потрібно укомплектувати соціально-психологічну службу потрібними кадрами.

Федчун Н. О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права*

СУБ'ЄКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУДНОПЛАВСТВА

Розв'язання завдань із забезпечення кримінологічної безпеки судноплавства вимагає участі численних органів і організацій, застосування різних форм залучення до цієї діяльності морської спільноти, а тому спільна діяльність означених суб'єктів повинна бути системною (Шелухін М. Л. Кримінологічна безпека на транспорті: організаційно-управлінське та оперативно-розшукове забезпечення. / М. Л. Шелухін. – Донецьк : Вебер. Донец. від-ня, 2008. – С.114).

Суб'єктами, що забезпечують кримінологічну безпеку судноплавства є такі:

- Міжнародні організації та державні органи, організації, що займаються діяльністю із забезпечення безпеки на морі, в тому числі кримінологічної;
- Різноманітні наукові та інші організації, Асоціації, що розробляють проекти документів;
- Державні морські адміністрації, Міністерства, інспекції, що виконують функції держави прاپору;